

## GEÇİŞ EKONOMİLERİNDE YERELLEŞME REFORMLARI: AZERBAIJAN ÖRNEĞİ\*

**Erol TURAN\*\***  
(Selçuk Üniversitesi, Türkiye)

### 1. GİRİŞ

Geçiş ekonomileri kavramı, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra yaygınlaşmış ve hem iktisat hem de kamu yönetimi literatüründe yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bunun en önemli sebebi Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, yaklaşık 25 ülkenin sosyalist sistemin başarısızlığından dolayı serbest piyasa ekonomisine geçiş çabasını idari ve iktisadi tercih olarak benimsemeleridir. Bu ülkelerin ekonomilerinin halen serbest piyasa ekonomisine dönüştürme çabaları devam ettiği için geçiş ekonomileri olarak isimlendirilmektedirler. Dolayısıyla geçiş ekonomileri deyimi, merkezi planlamacı ülkelerin sistemlerini planlı ekonomiden piyasa ekonomisi sistemine dönüştürmeye yönelik çabalarını ifade etmek için de kullanılmaktadır.

Küreselleşmenin ve küresel ekonomik yapılanmanın ortaya çıkardığı önemli bir eğilim; özellikle 20. Yüzyıl'ın son çeyreğinde baskısını iyice hissettiren ve günümüzde de devam eden, piyasa ekonomisine geçmeyen sistemlerin, açık ekonomiler dünyasında artık rekabet olanağının bulunmadığı gerçeğidir. Küresel pazarda ekonomilerin var olmaları, sonuçta rekabet edebilmelerine ve rekabet edebilmeleri ise; piyasa ekonomisi olmalarına yani piyasa güçlerinin serbest işleyişine izin vermelerine bağlıdır. Buna ek olarak, küresel ekonominin serbest piyasacı / rekabetçi yapısına ve piyasa güçlerinin işleyişine ayak uyduramayan ağırlıklı olarak merkezi planlamayı benimsemiş ülkeler, bazı durumlarda ekonomik istikrarsızlık ve çöküntü ile karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle söz konusu geçiş ülkeleri kimi zamanlar konjonktürel olmayan ve kendi yapılarından kaynaklanan yapısal ekonomik krizlerle de mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Doğal olarak olumsuz koşulların zorladığı durumlardan dolayı, serbest piyasa ekonomisine geçiş yolunu seçen bu ülkeleri için problemlerin yoğun hissedildiği dönemler yaşanmıştır.

Bu süreçte dünyada ki ekonomik, politik ve kamu yönetimi anlayışlarındaki değişim de bu ülkelerin, serbest piyasa sistemini uygulayan ülkelerin seviyesine ulaşabilmeleri için uzun bir sürecin gerekliliğini ortaya koymuştur. Geçiş

---

\* Bu çalışma Selçuk Üniversitesi BAP Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir

\* Selçuk Üniversitesi, Karapınar Aydoğanlar Meslek Yüksekokulu, e-mail: erol2019@hotmail.com.

ülkelerinin bazılarında başarıyla yürütülen reform hareketlerine rağmen, özellikle kamu yönetimi sistem değişimine yönelik reformların işleyişinde genel itibarıyla düzensizlikler görülmüştür. Diğer taraftan, kamu yönetimi ve buna bağlı olarak yerleşme reformları, ekonomide fiyatların ve dış ticaretin serbestleştirilmesi, özel sektörde işletmelere yönelik sıkı bütçe uygulamaları ve kamu sektörünün elindeki alanların mülkiyetinin değişimini öngören reformların çoğu bu ülkelerin bazılarında gerçekleşmişse de bunu sözkonusu ülkelerinin çoğu için söylemek mümkün değildir. Kimi alanlarda yürütülen reformlar, sözgelimi; yasal altyapı ve rekabet politikalarının düzenlenmesi ile ilgili kurallar yavaş ilerleme göstermiştir. Bu ülkelerde, özel mülkiyete dayalı piyasa yapısı başından itibaren öngörülmesine ve teşvik edilmesine rağmen, bunun yerine getirilmesi hususunda önemli aksaklıklar yaşanmıştır. Buna bağlı olarak gerçekleştirilen hızlı ve düzensiz özelleştirmelerle kamu mülkiyetinde olan verimli alanlardan beklenen fayda ve olumlu sonuçlar elde edilememiştir.

## 2. Geçiş Ekonomileri: Kavramsal Çerçeve ve Genel Özellikleri

Yukarıda da değinildiği gibi; dünya ekonomisi 1980'lerin sonundan itibaren oldukça önemli bir değişime sahne olmuştur. Merkezi planlamanın egemen olduğu sosyalist yapıya sahip birçok ülke ekonomisi, piyasa ekonomisine dönüşen bir yapının içine girmiştir. Bu dönüşüm iktisat politikaları, kurumlar ve uygulamalardaki bir değişimi de kaçınılmaz olarak beraberinde getirmiştir<sup>1</sup>. Geçiş ekonomisi kavramı ile adlandırılan bu dönüşüm, sosyalist veya merkezi planlamacı ekonomik sistemleri uygulayan ülkelerin, küreselleşme çağında ve açık ekonomi koşullarında, kendilerini piyasa ekonomisine uyarlamaları sürecidir<sup>2</sup>. Ancak, sosyalist veya karma ekonomiye sahip ülkelerin piyasa ekonomisine geçme çabaları, rasyonel bir altyapı oluşumunun sonucunda kendi rızalarıyla olmamıştır. Bir başka deyişle, geçiş ekonomisi sürecini başlatan, piyasa ekonomileri ile alternatifleri arasındaki rekabet sonunda, ikinci guruba dâhil ülkelerde iktisadi krizin ortaya çıkması; böylece karma ve sosyalist ekonomik örgütlenmelerin çökerek işlevlerini yitirmesidir<sup>3</sup>.

Geçiş ülkelerinin dönüşüm süreçlerinde kamu yönetimlerinin başlıca görevleri; sosyal hizmetleri yerine getirmek, kamu hizmetlerini finanse etmek için gerekli kamu gelirlerini artırmak, kamu gelirlerini verimli alanlara harcamak, sözleşme ve mülkiyet haklarını korumak, kamusal malları sunmak ya

<sup>1</sup> İlter Ünlükaplan, Volkan Yanardağ ve Haşim Akça, "Geçiş ekonomilerinde Maliye Politikası Uygulamalarına Anayasal İktisat Yaklaşımı", **Beşinci Uluslar arası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi: Türk Dünyasının Geleceği**, Calalabat / Kırgızistan 11-13 Haziran 2007, s.s. 1117-1126.

<sup>2</sup> UNDP, "Poverty in Transition, Regional Bureau for Europe and the CIS", July 1998, s.90.

<sup>3</sup> Güneri Akalın, "Piyasa Ekonomisinin Neresindeyiz?", **İşveren**, Cilt:41, Sayı:9, Eylül 2003, s.s. 20-28.

da üretmek ve piyasa mekanizmasının etkin çalışmasının sağlanması için gerekli önlemleri almaktır<sup>4</sup>. Merkezi planlamaya dayalı bir idari yapıdan piyasa mekanizmasını temel alan bir kamu idaresi sistemine geçişte devletin idari sistemdeki payının küçültülmesi hem nicelik hem de nitelik açısından devlete farklı işlevler yükler<sup>5</sup>. Artık devletin hem ekonomideki payı azalacak hem de kamu sektörünün işlev açısından amaçları ve öncelikleri değişecektir<sup>6</sup>.

Geçiş ekonomilerin tümünde piyasa ekonomisine işlerlik kazandırmak yönünde bir çaba olsa da bu ülkelerin çoğu bu amaçlarına ulaşmada başarılı olamamışlardır. Çünkü bu ülkelerin başlangıç koşulları birbirlerinden farklılık göstermektedir. Geçiş sürecinde Doğu Avrupa ülkeleri ile Baltık Cumhuriyetleri'nin uyguladıkları reform hareketlerinde Avrupa Birliği'ne tam üyeliğe aday olacak konuma kadar başarılı olmuşlar ancak Türk Cumhuriyetleri uyguladıkları dönüşüm programında beklenen başarıyı göstermemişlerdir<sup>7</sup>.

Bazı geçiş ülkelerinin özellikle kamu yönetimi reformlarında başarısız olmalarının altındaki saikleri Boettke<sup>8</sup> şu şekilde sıralamıştır:

- Komünist partinin siyasal tekel oluşturmaları,
- Sanayi sektöründeki tekelci yapı,
- Tüketim mallarındaki kıtlık olgusu ve ürünlerin kalitesizliği,
- Bastırılmış enflasyon,
- Mali dengesizlikler ve gevşek bütçe kısıtı,
- Sanayi sektöründe işsizliği teşvik eden sosyal güvenlik tedbirlerinin varlığı,

Reformların başarısı kuşkusuz bu unsurların ne ölçüde giderildiği ile ilgilidir. Diğer bir deyişle, bu unsurların sırasıyla piyasa ekonomisi ortamını yaratacak boyuta çekilmesi gerekmektedir. Bunun için<sup>9</sup>:

- Siyasetteki tekelci yapının demokratik rekabetçi bir düzene,
- İktisadi tekelci yapının rekabetçi firma düzenine,
- Malların kıtlığının giderilmesinde serbest fiyat düzenine,
- Mali dengesizliklerin azaltılması için mali disiplin ortamına,
- Enflasyonla mücadelede sıkı para politikası uygulamasına,
- Çalışmayı caydırıcı uygulamaların çalışmayı teşvik eden bir yapıya kavuşturulmaları, gerekmektedir.

<sup>4</sup> Güngör Turan, "Piyasa Ekonomisine Geçiş Ülkelerinde Reformlar ve Yeni Devletin İşlevleri", **Kamu-İş**, Cilt: 9, Sayı: 1, 2007, s.s. 17-27.

<sup>5</sup> WORLD BANK, "Transition, The First Ten Years, Analysis and Lessons for Eastern Europe and Former Soviet Union", Washington D.C., 2002, s.78.

<sup>6</sup> Ünlükaplan vd., **a.g.m**, s.s. 1117-1126.

<sup>7</sup> Haluk Tandircioğlu, "Geçiş Ekonomilerinde Özelleştirme" **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 3, İzmir 2002, s.s. 12-22.

<sup>8</sup> Peter, J Boettke, "Is the Transition to the Market too Imported to be Left to the Market" Erişim: <http://www.mercatus.org> (05.05.2009).

<sup>9</sup> Asuman Altay, "Geçiş Ekonomilerinde Devletin Ekonomik Roller, Görevleri ve KOBİ'lerin Durumu" Erişim: <http://www.econturk.org> (07.05.2009).

Bunlar yerine getirildiğinde ekonomide merkezi karar alma mekanizmasının yerine, özgürce ekonomik kararların alınabildiği liberal bir ekonomik sistemden bahsetmek mümkün olabilir.

Merkezi planlamanın geçerli olduğu bir kamu yönetimi sisteminden piyasa mekanizmasına doğru adımlar atan, iktisadi, siyasal, kurumsal ve sosyal reformların yürütülmeye çalışıldığı geçiş ülkelerinde devletin idari – ekonomik sistemdeki rolünü sorgulamak bir anlamda reform sürecindeki en önemli adımdır<sup>10</sup>. Çünkü geçiş ekonomilerinde devletin sahip olduğu vergileme, harcama, borçlanma ve para basma yetkilerinin mutlaka anayasal normlarla sınırlandırılması önem taşımaktadır<sup>11</sup>.

Bu düşünceden hareketle geçiş ülkelerinin piyasa ekonomisine geçişte karşılaştıkları sorunlar ve bu ülkelerin temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir<sup>12</sup>:

- Geçiş ekonomileri, doğal kaynaklarını etkin kullanma açısından zayıf bir görünüm sergilemektedirler. Bazı ülkelerin doğal kaynaklardan yoksun olması bazılarının ise bu doğal kaynaklara sahip olmalarına rağmen, bunu gerçek değeri üzerinden uluslararası pazara ihraç yol ve olanaklarının bulunmaması, gerekli altyapı ve teknolojiye sahip olmaması sonucunda etkin kullanımın sağlanamaması nedeniyle küresel rekabeti kaybetmişlerdir.
- Bağımsızlığa hazırlıksız olarak yakalanan bu ülkeler, kendilerini, sistem değişiminden kaynaklanan mali kriz içerisinde bulmuşlardır. Makro ekonomik istikrarsızlık, bağımsızlık sonrası geçiş ekonomilerinin temel özelliklerinden birisidir. Hemen hemen bütün geçiş ekonomilerinde, ilk yıllarda hiperenflasyon ve ekonomik büyümede keskin düşüşler yaşanmışlardır.
- SSCB'nin dağılması sürecinde, artan ekonomik ve sosyal yozlaşmanın neden olduğu rüşvet ve yolsuzluk geçiş ekonomilerinin ilk yıllarındaki temel sorunlarından birini teşkil etmiştir.
- Kurumsal ve yapısal alandan kaynaklanan işsizlik nedeniyle, önemli reform hareketine ihtiyaç duymaktadırlar.
- Kamu açığı, dış açık ve tüketimin yeterince kısılamaması nedeniyle borçlanmaya başvurulması ve bunun sonucu olarak devalüasyonun kaçınılmaz hale gelmesi nedenleriyle milli gelirde düşme yaşanmıştır.
- Sosyalist sistemin temel unsurlarından birisi de, devletin çalışabilecek güce sahip herkese iş verme zorunluluğudur. Dolayısıyla, SSCB

<sup>10</sup> Ünlükaplan vd., **a.g.m.**, s.s. 1117-1126.

<sup>11</sup> Coşkun Can Aktan, “*Dünyadaki Yeni Trendler Çerçevesinde Devletin Değişen Rolü ve Geçiş Ekonomileri*”, **Küreselleşme ve Geçiş Ekonomileri Uluslar arası Sempozyumu**, Bışkek / Kırgızistan, 2-4 Mayıs 2002.

<sup>12</sup> Abdurrahman Işık, Serbest Piyasaya Geçiş Ekonomilerinde Gerçekleştirilen Reform Hareketi Ve Türkmenistan Örneği (Yayımlanmamış Doktora Tezi), **Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Bursa 2006, s.8.

döneminde ihtiyaç olmadığı halde istihdam edilen işgücünün çoğu serbest piyasa koşulları nedeniyle yeni sistemde işsiz kalmasından kaynaklanan yaygın bir işsizlik söz konusudur.

- Tüketim sübvansiyonları tipik olarak nakit transferleri şeklinde yapılmamıştı. Daha çok fiyat kontrolleri ve gelir eşitsizliğinin azaltılması yoluyla sağlanan sübvansiyonların bir karışımı olarak yapılmıştır.

### 3. Geçiş Sürecinde Azerbaycanda Yerel Yönetimler Sisteminin Yeniden Yapılanması

30 Eylül 1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını kazanmıştır. Bunun doğal sonucu olarak, Azerbaycan Cumhuriyetinde Sovyet döneminin hantal yapılarının ve yönetimde verimli olmayan bazı kurumlarının tasfiyesine gidilmiştir<sup>13</sup>. 1991 yılı öncesine kadar Azerbaycan Cumhuriyetinde yerel yönetimler yerel Sovyetler tarafından uygulanmaktaydı. Bununla birlikte, yerel sovyetler merkezi yönetimin taşra yönetimini oluşturmaktaydı. Bu da beraberinde, yerel sovyetin yürütme komitesi başkanının kendi görevlerini uygulamasında yetersiz kalmasına neden olmaktaydı. Her iki işlevi bir arada yürütmek görev aksamasını ortaya çıkarıyordu. Yönetmel birimlerde yönetim bakımından farklı bir yapılanma söz konusuydu. Bu ise Komünist Partisi Merkez Komitesiydi. İllerde yönetimin başında Komünist Partisinin Birinci Kâtipleri durmaktaydı. Birinci Kâtipler merkez tarafından atanmakta ve dolayısıyla diğer ülkelerde olan valilik kurumuna benzer bir durum oluşmaktaydı. Birinci kâtipler ilde en büyük mülki amir olup yöneticilik görevini yürütmekteydiler. Fakat birinci kâtipler siyasi yönleri ile ön plana çıkmaktaydılar. Birinci kâtipler şehirlerde ve illerde yerel sovyetler ile merkezi yönetim arasındaki ilişkiyi koordine etmekte ve bir nevi merkezi idarenin taşra yönetimini oluşturmaktaydı<sup>14</sup>.

Azerbaycan Cumhuriyetinde Komünist Partisinin tasfiye edilmesi sonucu bu kurum ortadan kaldırıldı. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 18 Ekim 1991 tarihinde yayımlanan 372 sayılı kararıyla yerel sovyetlerin yapısında bazı değişikliğe gidildi. Halk Temsilcileri Sovyetlerine dokunulmaksızın yerel sovyetlerin yürütme komitesi tamimiyle tasfiye edildi. Bu yasayla yürütme görevini üstlenecek yeni bir kurum olan İcra Hâkimiyeti birimi oluşturuldu.

Halk Temsilcileri Sovyeti ise, İcra Hâkimiyeti kurumu yanında danışma meclisi gibi görev üstlenmiş konuma itildi. Halk Temsilcileri Sovyetleri

<sup>13</sup> TOBB, *Sovyetler Birliği Sonrası Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ve Türk Gruplarının Sosyo-Ekonomik Analizi Türkiye ile İlişkileri*, İstanbul, 1992.

<sup>14</sup> *Azerbaycan'da Sovyet Hâkimiyeti Organlarının Yaratılması ve Faaliyetleri*, Bakü Yayını 1993. s.42

bütçenin kabul edilmesi ve diğer karar ve önlemlerin onaylanması ile görevli kılınmıştı<sup>15</sup>.

Azerbaycan Cumhuriyetinde merkez idarenin taşra yönetimi görevi icra hâkimiyetleri tarafından uygulanmaktadır. İcra hâkimiyeti başkanları yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Genellikle, icra hâkimiyeti başkanlarının bir veya iki başkan yardımcısı olmaktadır. Sovyetler Birliği zamanı yerel sovyetin yürütme komitesine bağlı olan polis, maliye, ekonomi, tarım, hukuk, sosyal güvenlik, kültür, gençlik ve spor ve ulaştırma birimleri aynen icra hâkimiyetinin yetkisine bırakıldı. Dolayısıyla, yürütme komitesinin yürüttüğü görevler icra hâkimiyeti kurumunun yetki alanına bırakıldı.

Geçiş döneminde farklı bir modelin oluşturulduğu görülmektedir. Buradaki amaç devlet düzenini güçlendirmektir. İcra hâkimiyetleri kurumu Azerbaycan Cumhuriyetinin illerinde, yapılandı. Köy ve kasabalarda icra hâkimiyetlerinin temsilcisi birimi oluşturuldu. Köy ve kasaba icra hâkimiyetinin temsilcileri ilin icra hâkimiyetinin yöneticisine bağlı kılınmıştır. Hiyerarşik açıdan üst durumunda olan il icra hâkimiyeti yöneticileri köy ve kasaba icra hâkimiyeti temsilcilerini atama, denetleme ve görevden alma yetkilerine haizdir. Yerel yönetim uygulamasına geçilinceye kadar icra hâkimiyeti kurumu Azerbaycan Cumhuriyeti'nde hem merkezi yönetimin taşra birimi görevini, hem de yerel yönetim organlarının görevlerini yerine getirmekteydi<sup>16</sup>.

#### 4. Geçiş Ülkesi Olarak Azerbaycan Ekonomisi ve Yerelleşme Reformları

##### 4.1. Genel Olarak Azerbaycan Ekonomisi

Azerbaycan, 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra, geçiş ülkelerinin pek çoğunun karşılaştığı siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmıştır.

SSCB döneminde sistemli olarak Cumhuriyetler arasında bağımlılığı bir anlamda zorunlu kılan ekonomik yapının ani çöküşü, pazar ekonomisine geçişte; ekonomik, siyasi, hukuki bir alt yapının olmaması, teknolojinin eski olması, serbest piyasa modelinin bilinmemesi, Ermenilerin işgalci tutumu sonucu topraklarının %20'sinin kaybedilmesi, 1,2 milyon kişinin kendi ülkesinde mülteci durumuna düşmesi ve benzeri nedenlerle üretim durma noktasına gelmiş, sonuç olarak da ekonomi üzerinde insiyatif tamamen kaybedilmiştir. Geçiş sürecinin ilk yılları olan 1992'de GSYİH %22,6, 1993'te %23,1, 1994'te %19,7 ve 1995'te %11,8 oranında azalmıştır. Dolayısıyla, 1991

<sup>15</sup> Eldar Aslanov, "Azerbaycan'da Yerel Yönetimler", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Temmuz 1998, C.7, S.3, s.113.

<sup>16</sup> Zahid Amirov, "Belediyelerin Statüleri Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt.9, Sayı:1, Ocak 2000, s.s. 9-17.

yılı verileri baz alındığında, GSYİH devamlı azalmalar sonucu 1995 yılında %57,9 oranında bir küçülmeye uğramıştır<sup>17</sup>.

Bir taraftan savaş, diğer taraftan ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalan Azerbaycan'da her ne kadar fiyat ve dış ticaret liberalizasyonuna bu yıllarda başlanmış ise de, piyasa ekonomisine gerçek anlamda geçiş için, gerekli reform ve uygulamaların savaşta ateşkesin sağlandığı 1994 yılından itibaren gerçekleştirilmeye başladığını söylenebilir. Bu bakımdan, Azerbaycan piyasa ekonomisine geçiş süreci diğer Eski Sovyetler Birliği ülkelerine nazaran daha geç ve daha zorlu koşullar altında başlamıştır.

***Daha sonraki dönemde, ülkede siyasi istikrarın sağlanması ve Ermenilerle geçici ateşkese varılmasından sonra dikkatler ekonomi üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak Eylül 1994 tarihinde "Asrın Anlaşması" olarak adlandırılan Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi ile dünyanın önde gelen petrol şirketleri arasında "Hazar Denizi'nin Azerbaycan'a ait Bölümünde Azeri, Çırağ, Güneşli Yataklarının Birlikte İşlenmesi ve Paylaşılması Hakkında" ilk Anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmayla birlikte ve ekonomide alınan önlemler sonucunda, GSYİH'nın reel seviyesi 1996 yılında, 1988 yılından beri ilk defa (%1,3) artmıştır. 1996–2007 yılları arasında GSYİH' deki artış %367,6 (yıllık ortalama %12) olmuştur<sup>18</sup>.***

Azerbaycan ekonomisinde 1996 yılından itibaren başlayan büyüme 2007 yılında da artan bir hızla sürmüştür. GSYİH bu dönemde %25 artarak 29,3 milyar \$'a yükselmiştir. GSYİH'da sanayinin payı %59,2 tarımın %6,2 ve diğer sahaların payı %34,6 olmuştur. Kişi başına düşen milli hâsıla %23,6 artarak 3.473,9 \$'a yükselmiştir<sup>19</sup>.

#### **4.2. Azerbaycan'da Geçiş Sürecinde Yerelleşme Reformları: Uygulama ve Sorunlar**

Yukarıda değinilen ekonomik geçişte yaşanan sorunların benzerleri Azerbaycan kamu yönetimi sisteminin dönüşümünde de yaşanmıştır. Özellikle merkezi yapılanmanın ve merkezin insiyatifindeki hukuksal ve mali gücün yerele aktarılmasında en önemli araçlardan biri olan belediyeleşme sürecinde Azerbaycan kamu yönetimi sistemi çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır<sup>20</sup>. Batı tipi yerel yönetim uygulamasının Azerbaycan için yeni olması, bu konuda altyapı yetersizliği, yeteri kadar bilgiye sahip personelin olmayışı, yerel

<sup>17</sup>Hakan Ay ve Geray Musayev, "Piyasa Ekonomisine Geçiş Sürecinde Azerbaycan Vergi Sistemindeki Gelişmeler ve Vergi Gelirlerinin Kamu Hizmetlerinin Finansmanındaki Yeri" **Finans Politik& Ekonomik Yorumlar** Cilt: 44 Sayı:508, 2007, s.s. 44-54.

<sup>18</sup>Azerbaycan Cumhuriyeti, Devlet İstatistik Komitesi, Erişim: <http://www.azstat.org>, (24.04.2009)

<sup>19</sup><http://www.musavirlikler.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26.04.2009

<sup>20</sup>TİKA, **Kafkasya ve Ortaasya: Bağımsızlıktan Sonra Geçmiş ve Gelecek Konferansı**, TİKA Yayını, Mayıs ,1996, s. 153.

idarelerin yetki alanlarının tam belirlenmeyişi, merkezi yönetim ve yerel yönetim arasında yetki ve görev bölüşümünde sınırların tam anlamıyla açıklığa kavuşturulmaması ve köklü bir yerel yönetim geleneğinin olmaması yerel yönetim uygulamasında önemli sorunlar ortaya çıkarmıştır<sup>21</sup>.

1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra Azerbaycan Cumhuriyeti, çağdaş topluma ayak uydurmak için bir takım alanlarda reformlar yapmaya başlamıştır. Bu reformların başlıca amacı, Azerbaycan'ın demokratik bir ülke olarak diğer ülkelerle eşit şartlarda hareket etmesini sağlamaktır. Fakat 70 yıl süren totaliter rejimin unsurlarından kurtulmak kolay olmamış; geçiş döneminde Azerbaycan'da toplumsal ilişkilerin uyarlanması bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar, yukarıda da değinildiği gibi genel olarak Azerbaycan'da gerekli alt yapının olmayışından kaynaklanmaktadır. Merkezi idarenin taşra teşkilatı ile yerel yönetim organları arasındaki görev ve yetki bölüşümünde sınırların net bir şekilde belirlenmemiş olması, sorunların en önemli kaynaklarından birisini oluşturmaktadır<sup>22</sup>.

Bu durum öncelikle, geçiş döneminin sorunları, yerel yönetimlerin gelir kaynaklarının sınırlı düzeyde olması ve yerel bütçenin dengesizliği, altyapı yetersizliği, yerel nüfusun sosyo-ekonomik düzeyin aşağı olması ve diğer sorunlarla bağlantılıdır. Mevcut durum, yerelleşme sürecini olumsuz yönde etkileyen ve yerel yönetimlerin gelişmesinde engel oluşturan en önemli nedenlerin kaynağını oluşturmaktadır.

Geçiş dönemindeki boşluklar, yerel yönetimlerin yetki alanının belirlenmesinde dengesizlik ve tam anlamıyla belirlenmeyişi ve yerel idarelerin mali yapısının yeterli derecede olmayışı gibi nedenler sorunun diğer bir kaynağını oluşturmuştur.

Bilindiği gibi, siyasal sistemleri ne olursa olsun günümüzde bütün ülkeler yönetim sistemleri içerisinde yerel yönetimlere yer vermektedirler. Ancak, her ülkede yerel yönetimlerin gücü, yetkileri, görev alanları ve yapıları farklılıklar arz etmektedir. Ülke yönetim sisteminin bütünlüğü içerisinde yer alan yerel yönetimler, yerel halka kamu hizmeti sunan, organları halk tarafından seçilen özerk kamu tüzel kişilikleridir. Federal, üniter bütün ülkelerde yerel yönetimlerin gücü ve etkinliği ile demokrasinin yerleşikliği doğru orantılıdır. Hatta yerel yönetimlerin gücü ile ülkenin iktisadi gelişmişliği de çoğu zaman doğru orantılıdır. Kısaca yerel yönetim ve yerel demokrasi ile iktisadi kalkınma ve demokratikleşme arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Hatta aksine iddialara rağmen, yerel yönetimler ülke bütünlüğünün sağlanmasında da önemli işlevler görmektedirler. Çünkü kendi kendini yöneten halk, yönetim ve katılma ile kendini geliştirmekte, ulusal bütünlüğe entegre olmaktadır.

<sup>21</sup> Zahid Karalov, *Azerbaycan'da Yerel ve Bölgesel Özyönetimin Perspektifleri*, Bakü, Pedagogika, 2002, s.57.

<sup>22</sup> Mürteza Hasanovlu, "Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Devletin Yeniden Yapılandırılması Ve Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Çabaları" *Sayıştay Dergisi*, No: 69, 2007, s.s. 73-90.

Gelişmiş Batı ülkelerinin yönetim sistemleri değerlendirildiğinde, bu ülkelerin çoğunda yerel yönetimlerin kamu hizmetlerinin sunulmasında merkezi yönetimlerden daha fazla rol üstlendiği, bu ülkelerde kamu hizmetlerinin daha etkili ve verimli sunulduğu görülmektedir. Azerbaycan Cumhuriyetinin de yaşanan bu gelişmelerin dışında kalması beklenemezdi.

Bağımsızlığını kazandıktan sonra Azerbaycan Cumhuriyeti'nde hem merkezi hem de yerel yönetimlerde reform için önemli çabalar gösterilmiştir. Ancak bu reformlar süreklilik arz etmemiş ve arzu edilen sonuçlar alınamamıştır.

Geçiş döneminde, Azerbaycan, idari açıdan “rayon” adı verilen ve Türkiye'deki illere karşılık gelen yönetim bölgelerine ayrılmıştır. Rayonların sınırları ve yönetim sistemi esas olarak Sovyetler Birliği döneminden kalmadır. Sovyetler Birliği döneminde sistemin ideolojisi gereği işçi ve köylülerin seçilmiş temsilcilerinden oluşan ve “Halk Deputatları Sovyetleri” adı verilen meclislerin, rayonlarda yönetimin temel organlarını oluşturduğu kabul edilmekteydi. Esas iktidar ise bu meclislere paralel olarak Komünist Partisinin ve onun yerli teşkilatlarının elindeydi. Bağımsızlığını ilan arefesinde, zamanın Cumhurbaşkanı tarafından Haziran 1991'de yayınlanan kararnameyle, “Halk Deputatları Sovyetleri”ne dokunulmaksızın, Cumhurbaşkanınca atanan “İcra Hâkimliği” makamı kurulmuş ve yerel yürütme yetkileri bu makama verilmiştir<sup>23</sup>.

“Halk Deputatları Sovyeti” ise bütçenin kabul edilmesi ve diğer karar ve önlemlerin onaylanması ile görevlendirilmiştir. Yürütme yetkileri münhasıran Cumhurbaşkanı tarafından atanan icra hâkimleri tarafından kullanılmaktadır. İcra hâkimleri, kendilerine yardımcı olmak üzere iki veya üç yardımcı atamaktadır. İcra hâkimlerine bağlı olarak polis, maliye, ekonomi, tarım, hukuk, sosyal ve insani yardım, sağlık, eğitim, gençlik spor, kültür, nakliyat ve ulaştırma idareleri hizmet vermektedirler. Bu idari birimlere personel atanması, merkezi yönetim (ilgili bakanlık), icra hâkimi veya her ikisi tarafından ortaklaşa yapılmaktadır. Dolayısıyla bir yetki karmaşasından söz edilebilir. Anayasanın 7. maddesine göre, “Azerbaycan Devleti, demokratik, hukuki, laik ve üniter cumhuriyettir”. Demokratik bir devletin kurulması amaçlandığından, demokratikleşmenin ana boyutu olan yerel demokratik yönetim ilkesi benimsenmiştir. Ancak doğal olarak yerel yönetimler merkezi idarenin verdiği görevleri yapabilir ve devrettiği yetkileri kullanabilir<sup>24</sup>.

Anayasaya göre Azerbaycan'da yerel hizmetler iki yolla verilmektedir:

- a) Merkezi idarenin bir kolu olan yerel yürütme hâkimiyeti organları;
- b) Yerel hizmetleri hayata geçiren belediyeler.

Devlet kurumlarının taşra kuruluşlarının işlerini eşgüdümleştiren ve bu yerlerde yürütmenin başı olan yerli yürütme hâkimiyetlerinin başkanlarını

<sup>23</sup> TİKA, **Azerbaycan Ülke Raporu**, Ankara, 1996.

<sup>24</sup> Hasanoğlu, **a.g.m.**, s.s. 73-90.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı atar ve görevden alır. Anayasanın 124. maddesine göre yerel yürütme hâkimiyetlerinin yetkilerini Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı belirlemektedir. Anayasanın 9. Faslı “Belediyeler” başlığını taşımaktadır<sup>25</sup>.

Altı maddeden oluşan bu fasılda idarenin teşkili, belediyelerin yetkileri, belediye kararları, belediyelerin işinin teşkili ve belediyelerin bağımsızlığının teminatı ile ilgili konular belirlenmiştir. Buna göre belediyelerin yönetimi seçimlerle belirlenir. Belediyelerin seçim kuralları ve belediyelerin statüsü kanunla düzenlenir. Belediyelerin Statüsü Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Yasasının 27. maddesine göre; “Belediyelere seçimler, vatandaşlarına kanunla belirlenmiş seçim hakları temin edilmekle; genel, eşit, doğrudan seçim hakları esasında serbest, şahsi, gizli oy verme yolu ile hayata geçirilir. Belediye seçimleri Belediye Seçimlerinin Kuralları Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanununa uygun olarak gerçekleştirilir. Azerbaycan Cumhuriyetinin devlet organları belediye seçimlerinin demokratik olarak hayata geçirilmesine teminat verirler.” Belediyelerin yetki müddeti 5 yıldır. Belediyelerin yetkileri onların ilk toplantı günü başlar ve yeni seçilen belediyelerin birinci toplantı günü sona erer. Belediye üyelerinin yetkileri yalnız belediyenin yetki müddetinde yürürlüktedir. 18 yaşını tamamlayan vatandaşların oy kullanabildiği seçimlerde 21 yaşını tamamlayanlar aday olabilirler. İcra hâkimiyeti organlarında çalışan vazifeli şahıslar, hâkimler, hukuk muhafaza organlarının çalışanları, din adamları, subaylar belediye üyesi seçilemezler. Belediye üyelerini seçmenler doğrudan ve gizli oyla seçerler. Belediyelerin yetkilerinin bitmesine en geç 120 gün kala yeni seçimler belirlenir.

Belediye kendi faaliyetlerini toplantılar, sürekli ve diğer komisyonları aracılığıyla hayata geçirir. Belediye toplantıları için belediye başkanları davette bulunur. Anayasaya göre belediyelerin toplantılarında aşağıdaki meseleler çözülebilir<sup>26</sup>:

- Belediye üyelerinin yetkilerinin tanınması, kanunla belirlenmiş hallerde onların yetkilerinin sınırlandırılması ve yetkilerinin sona erdirilmesi;
- Belediyelerin iş tüzüklerinin onaylanması; belediye başkanı ve yardımcılarının sürekli ve diğer komisyonlara seçilmesi, yerel vergilerin ve ödentilerin belirlenmesi;
- Yerel bütçenin ve onun icrası hakkında raporların onaylanması, belediye mülkiyetine sahiplik, ondan istifade ve benzeri konularda karar alınması;
- Yerel sosyal savunma ve sosyal kalkınma programlarının kabul ve icra edilmesi, yerli ekonomik kalkınma programlarının kabul ve icra edilmesi, yerel çevre programlarının kabul ve icra edilmesi.

Mevcut ekonomik ve mali koşullarda ve yerel yönetim geleneğinin yaklaşık 70 yıldır olmadığı bu ülkede, mevcut yasal düzenlemelerle belediyelerin başarılı

<sup>25</sup> Hasanoğlu, **a.g.m.**, s.s. 73-90.

<sup>26</sup> Hasanoğlu, **a.g.m.**, s.s. 73-90.

olacağını beklemek büyük iyimserlik olur. Çünkü daha öncede ifade edildiği gibi, Azerbaycan'da yerel yönetimler siyasal iktidarın sona ermesi sonucu yeni iktidarın ve uluslararası kuruluşların baskısının etkisiyle gündeme gelmiş ve uygulamaya konulmuştur. Görüldüğü gibi, yerel yönetimler uygulamaya konulmadan önce, uzun bir geçiş dönemi yaşanmıştır. Geçiş döneminde, yerel icra hâkimiyetleri kurumu oluşturulmuş ve günümüz belediyelerin yetkileri de önceleri bu kurum tarafından kullanılmıştır. Belediye uygulamasına geçmeden önce, bu konuya ilişkin Anayasal ve yasal düzenlemelere gidilmiştir. Diğer taraftan da, yerel yönetimlerin normal olarak faaliyet göstermesine ilişkin yasalar çıkarılmıştır. Yasal düzenlemelere ilişkin tek sorun ise, belediyeler uygulamaya konulmadan bu yasaların tamamının çıkarılmadığıdır.

Genel olarak bakıldığında, belediyeler kendilerinden beklenen faaliyetleri sürdürememektedirler. Bunun nedenleri, Azerbaycan'da batı tipi yerel yönetimler geleneğinin olmayışı, yerel sovyetlerden belediyelere geçişin kolay olmaması ve etkisinin günümüzde de devam etmesi, belediyeler üzerinde yerel icra birimlerinin de facto denetim ve gözetiminin devam etmesidir. Azerbaycan belediyeleşme sürecinde, belediye yapılanmasına ilişkin işlemler iç güçlerden ziyade, uluslararası kuruluşların baskısı altındadır.

Diğer bir husus; Azerbaycan 2001 yılında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın kabul etmiştir. Bazı ülkeler gibi, Azerbaycan'ın Özerklik Şartı'nı kabul etmesi daha çok siyasal anlam taşımaktadır. Yasalara bakıldığında, Azerbaycan bazı ülkelere daha cesur davranarak daha az maddeye çekince koymuştur. Ama gerçekte uygulamaya bakıldığında daha çok sorun yaşanmakta ve kabul edilen sorumluluklara uyulmadığı gözlemlenmektedir. Örneğin, Azerbaycan Özerklik Şartı'nda öngörülen belediye birlikleri kurulması gerektiği görüşünü kabul etmiş ve Yerel Yönetimlerin Koordinasyon Meclisleri Hakkında Esasname ile bu konuya ilişkin olarak düzenlemeye gitmiştir. Uygulamada ise, mevcut yasalar doğrultusunda oluşturulan birliklerin kayıt sorunu gündeme gelmektedir. Azerbaycan'da yerelleşme sürecine ilişkin olarak merkezi yönetimden kaynaklanan yöntem sorunu yaşanmaktadır<sup>27</sup>.

## 5. Sonuç

Azerbaycan, Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra 1991 yılında bağımsızlığını kazanmış genç bir devlettir. Önce Çarlık Rusya'sı ardından da Sovyetler Birliğinin bünyesinde yer almıştır. Bugünkü idari yapı Sovyetler Birliğinden miras kalmıştır. Yapılan yeni düzenlemelere rağmen eski sistemin ağırlığı devam etmektedir. Yöneticilerin büyük bir bölümü eski sistemde de bu

<sup>27</sup> IMF, *Azerbaijan Republic: Selected Issues, IMF Country Report* No. 05/17, January 2005.

görevleri yerine getiren insanlardır. İdari yapıda yapılan ve yapılması planlanan bütün reformlar yönetici ve bürokratların aktif ya da pasif direnişi ile karşılaşmakta ve yavaş ilerlemektedir.

Diğer taraftan Azerbaycan'da yerel yönetim uygulaması Sovyet rejiminin dağılması sonucunda yapılan yeni düzenlemelerle gündeme gelmiştir. Yapılan düzenleme, yerel siyasal bilincin gelişmesinin sonucu değil, Batı kurumlarına özlemin, devlet denetiminin üstünlüğünün sağlanması isteklerinin bir sonucu ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi, bir ülkede yerel yönetimlerin gerçek anlamda faaliyet göstermesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmekte ve yeterli altyapının mevcut olması gerekir. Esas olarak da, yerel yönetimler için gerekli mekanizmaların işlenip hazırlanması ve yerel yönetimlerin faaliyet gösterebilmesi için olanakların olması gerekmektedir. Aynı zamanda yerel nüfusun bu konuda bilgilendirilmesi ve bunun sonucunda da aktif katılım gerekmektedir.

Azerbaycan'da belediye uygulamasına geçişte bu şartların çoğu özellikle yerel yönetimler için olanaklar-ekonomik sistem ve mali kaynaklar oluşma sürecindedir. 70 yıl süren Sovyet rejiminin baskısının etkili ve kalıcı olması vatandaşların yerel yönetim sistemine tam anlamda inanmaması ve bunun doğal sonucu yönetime katılmaması gibi sorunları da beraberinde gündeme getirmektedir.

Azerbaycan'da yerelleşme sürecinde en önemli sorun yerel yönetimlerin yasalarla kendilerine verilen yetkileri uygulayabilmek için toplanabilir gelir kaynakları sorunudur. Yerel nüfusta, tüm bu olumsuzluklarla beraber katılım sorunu da ortaya çıkınca yerel yönetimler iş yapamaz duruma düşmüşlerdir. Diğer taraftan, yerel yönetimler Sovyet geleneğinden kurtulamayarak ve merkezi yönetimin etkisi ile vatandaşın çok merkezi yönetime daha yakın bir görünüm çizmektedir. Bu da yerel yönetimin özerkliğini gölgelemektedir. Yerel yönetimlerin merkezi yönetimin bağımlılığından kurtulamamaktadırlar. Bunun yapısal ve mali nedenleri bulunmaktadır. Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında görev ve yetkilerine ilişkin ayrışma tam manada gerçekleşmemiştir. Yerel nüfus tarafından seçilen belediye üyeleri sorumluluktan öte merkezi yönetimden çekinmektedirler. Merkezi yönetim tarafından bakılacak olunursa, yerel yönetimlerin oluşturulması merkezi yönetimin etkinliğini azaltmaktadır. Dolayısıyla sorunların çözülmesinde hukuksallıktan öte güç daha fazla kullanılmaktadır.

Yerel yönetimler yatırımlar yapmak için yeterli gelir kaynaklarından ve merkezi yönetimin kredi desteğinden yoksun bırakılmışlardır. Bu da beraberinde yerel yönetimleri toplumsal hayatta etkisiz kılmaktadır. Diğer taraftan da, mali sorunlar nedeniyle yerel yönetimler merkezi yönetimden bağımlı duruma düşmekte ve yerel yönetimlerin özerkliklerine gölge düşmektedir. Yerel yönetimlerin geliştirilmesi ve toplumsal hayatta etkin kılınması amacıyla merkezi yönetimle yerel yönetimler arasında tekrar adaletli kaynak bölüşümü yapılmalı ve yeni mali kaynaklar ivedilikle yerel idarelere

birakılmalıdır. Yerel yönetimlerin mali yönden güçlendirilmesi merkezi yönetimin yükünü de azaltacaktır.

Azerbaycan'da yerel yönetimlerin gelişmesine engel oluşturan nedenlerden biri de batı tipi yerel yönetimlere ilişkin kültür sorunu ve katılımı ilgilidir. Yani, vatandaşların yerel yönetim uygulamasına hazır olmamasıdır. Sorunun nedenlerini aradan kaldırmak amacıyla bilgilendirme ve eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerin önemi, gerekliliği, özellikleri ve işlevleri konusunda vatandaşların bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Bilindiği gibi Azerbaycan'ın tarihsel birikiminde ve geleneklerinde yerel yönetim olgusu yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla yüzyıllarca aşırı merkezîyetçi bir yönetim yapısına sahip olan Azerbaycan'da bu yapının kolaylıkla değiştirilmesi kolay görünmemektedir. Ancak son yıllara damgasını vuran küreselleşme ve yerelleşme eğilimleri, Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi gelişme ve değişimler, tüm dünyada olduğu gibi Azerbaycan Cumhuriyetinde de yerel yönetim reformunu kaçınılmaz kılmıştır. Yerel yönetim reformu, merkezi yönetimin de yeniden konumlandırılması ve gerekli iyileştirmelerin gerçekleştirilmesi için önemli fırsatlar sunacaktır.

## KAYNAKLAR

1. AKALIN, Güneri, "Piyasa Ekonomisinin Neresindeyiz?", **İşveren**, Cilt:41, Sayı:9, Eylül 2003, s.s. 20-28.
2. AKTAN, Coşkun Can, "Dünyadaki Yeni Trendler Çerçevesinde Devletin Değişen Rolü ve Geçiş Ekonomileri", **Küreselleşme ve Geçiş Ekonomileri Uluslararası Sempozyumu**, Bışkek / Kırgızistan, 2-4 Mayıs 2002.
3. ALTAY, Asuman, "Geçiş Ekonomilerinde Devletin Ekonomik Roller, Görevleri ve KOBİ'lerin Durumu" Erişim: <http://www.econturk.org> (07.05.2009)
4. AMİROV, Zahid, "Belediyelerin Statüleri Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt.9, Sayı:1, Ocak 2000, s.s. 9-17.
5. ASLANOV, Eldar, "Azerbaycan'da Yerel Yönetimler", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Temmuz 1998, C.7, S.3, s.113.
6. AY, Hakan ve Geray Musayev, "Piyasa Ekonomisine Geçiş Sürecinde Azerbaycan Vergi Sistemindeki Gelişmeler ve Vergi Gelirlerinin Kamu Hizmetlerinin Finansmanındaki Yeri" **Finans Politik& Ekonomik Yorumlar** Cilt: 44 Sayı:508, 2007, s.s. 44-54.
7. Azerbaycan Cumhuriyeti, Devlet İstatistik Komitesi, Erişim: <http://www.azstat.org>, (24.04.2009)
8. **Azerbaycan'da Sovyet Hâkimiyeti Organlarının Yaratılması ve Faaliyetleri**, Bakü Yayını, 1993.
9. BOETTKE, Peter,J, "Is the Transition to the Market too Imported to be Left to the Market" Erişim: <http://www.mercatus.org>. (05.05.2009)
10. HASANOĞLU, Mürteza, "Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Devletin Yeniden Yapılandırılması Ve Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Çabaları" **Sayıştay Dergisi**, No: 69, 2007, s.s. 73-90.
11. <http://www.musavirlikler.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26.04.2009
12. IMF, **Azerbaijan Republic: Selected Issues, IMF Country Report** No. 05/17, January 2005.

13. IŞIK, Abdurrahman, *Serbest Piyasaya Geçiş Ekonomilerinde Gerçekleştirilen Reform Hareketi Ve Türkmenistan Örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), **Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Bursa 2006, s.8.
14. KARALOV, Zahid, *Azerbaycan'da Yerel ve Bölgesel Özyönetimin Perspektifleri*, Bakü, Pedagogika, 2002.
15. TANDIRCIOĞLU, Haluk, "Geçiş Ekonomilerinde Özelleştirme" **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 3, İzmir 2002, s.s. 12–22.
16. TİKA, *Azerbaycan Ülke Raporu*, Ankara, 1996.
17. TİKA, *Kafkasya ve Ortaasya: bağımsızlıktan Sonra Geçmiş ve Gelecek Konferansı*, TİKA Yayını, Mayıs, 1996.
18. TOBB, *Sovyetler Birliği Sonrası Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ve Türk Gruplarının Sosyo-Ekonomik Analizi Türkiye ile İlişkileri*, İstanbul, 1992.
19. TURAN, Güngör, "Piyasa Ekonomisine Geçiş Ülkelerinde Reformlar ve Yeni Devletin İşlevleri", **Kamu-İş**, Cilt: 9, Sayı: 1, 2007, s.s. 17–27.
20. UNDP, "Poverty in Transition, Regional Bureau for Europe and the CIS", July 1998.
21. ÜNLÜKAPLAN, İlter, Volkan Yanardağ ve Haşim Akça, "Geçiş Ekonomilerinde Maliye Politikası Uygulamalarına Anayasal İktisat Yaklaşımı", **Beşinci Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi: Türk Dünyasının Geleceği**, Calalabat / Kırgızistan 11–13 Haziran 2007, s.s. 1117–1126.
22. WORLD BANK, "Transition, The First Ten Years, Analysis and Lessons for Eastern Europe and Former Soviet Union", Washington D.C., 2002,

### Summary

## LOCALIZATION OF REFORMS IN TRANSITIONAL ECONOMY: AZERBAIJAN EXPERIENCE

**Erol TURAN**

(Selchuk University, Turkey)

This study outlines the main characteristics and challenges the transition economies face during their economic development in the face of adverse environmental factors.

While important structural transformations have taken place, the relative gap in per capita income between these countries and their developed counterparts has widened. A major problem has clearly been that the initial recession set these countries back relative to developed western economies. Transition economies from other regions are used for comparison purposes.

This study at the same time analyses the decentralization performance of Azerbaijan during the transition period by assessing the strategies and outcomes of the transition experience from a planned economy to that of a market economy stage of its socio-economic development.

**Keywords:** Transition Countries, Azerbaijan, Decentralization